

Oriental Journal of Philology**ORIENTAL JOURNAL OF PHILOLOGY**

journal homepage:

<http://www.supportscience.uz/index.php/ojp/about>**THE IMAGE OF SAMARKAND IN MODERN FOREIGN AND UZBEK LITERATURE*****Dilafruz Bakhodirovna Abduraimova****Russian language teacher of the branch of St.**Petersburg State University Tashkent**Tashkent, Uzbekistan***ABOUT ARTICLE**

Key words: image of Samarkand, literature, symbol, national identity, spirituality, cultural memory.

Received: 10.11.25**Accepted:** 11.11.25**Published:** 12.11.25

Abstract: This article analyzes the artistic and aesthetic significance of the image of Samarkand in contemporary foreign and Uzbek literature. It is highlighted that Samarkand, as a center of ancient civilization, science, religion, and culture, has become an important symbol not only in Eastern but also in world literary thought. In the article, G.Lorch, J.Clodel, O.Pamuk, Ch.Aymatov the works of such foreign writers as Aitmatov, the philosophical symbolism of Samarkand and its place as a source of historical and cultural memory are analyzed. Also, in the works of Uzbek writers such as A.Kahhar, E.Vakhidov, O.Khoshimov, Kh.Dustmukhammad, the connection of the image of this city with national identity, spiritual awakening, and spiritual heritage is revealed. The study substantiates the significance of Samarkand as a unique spiritual phenomenon in the world cultural space by analyzing its image in modern artistic thinking.

ZAMONAVIY HORIJ VA O‘ZBEK ADABIYOTDA SAMARQAND OBRAZI***Dilafruz Bahodirovna Abduraimova****Toshkent shahri Sankt-Peterburg Davlat**universiteti filiali rus tili o‘qituvchisi**Toshkent, O‘zbekiston***MAQOLA HAQIDA**

Kalit soʻzlar: Samarqand obrazi, adabiyot, ramz, milliy oʻzlik, maʼnaviyat, madaniy xotira.

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy xorijiy va oʻzbek adabiyotida Samarqand obrazi qanday badiiy-estetik mazmun kasb etgani tahlil qilinadi. Samarqand qadimiy sivilizatsiya oʻchogʻi, ilm-fan, din va madaniyat markazi sifatida nafaqat Sharq, balki jahon adabiy tafakkurida ham muhim timsolga aylangani yoritiladi. Maqolada G. Lorch, J.Klodel, O.Pamuk, Ch.Aytmatov kabi xorijiy adiblar asarlarida Samarqandning falsafiy ramziyligi, tarixiy-madaniy xotira manbai sifatidagi oʻrni tahlil qilinadi. Shuningdek, A. Qahhor, E. Vohidov, O. Hoshimov, X. Doʻstmuhammad kabi oʻzbek adiblar ijodida bu shahar obrazining milliy oʻzlik, ruhiy uygʻonish va maʼnaviy meros bilan bogʻliqligi ochib beriladi. Tadqiqot Samarqandning zamonaviy badiiy tafakkurdagi timsolini tahlil qilish orqali uning jahon madaniy makonidagi oʻziga xos maʼnaviy fenomen sifatidagi ahamiyatini asoslaydi.

ОБРАЗ САМАРКАНДА В СОВРЕМЕННОЙ ЗАРУБЕЖНОЙ И УЗБЕКСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

Дилафруз Баходировна Абдураимова
преподавателя русского языка филиала
Санкт-Петербургского государственного
университета города Ташкента
Ташкента, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: образ Самарканда, литература, символ, национальное самосознание, духовность, культурная память.

Аннотация: В данной статье анализируется, какое художественно-эстетическое значение приобрел образ Самарканда в современной зарубежной и узбекской литературе. Освещается, что Самарканд, как очаг древней цивилизации, центр науки, религии и культуры, стал важным символом не только на Востоке, но и в мировой литературной мысли. В статье Г.Лорч, Дж.Клодель, О.Памук, Ч.Айтматов произведениях таких зарубежных писателей, как Айтматов, анализируется философская символика Самарканда, его место как источника историко-культурной памяти. Также в творчестве таких узбекских писателей, как А.Каххар,

Э.Вахидов, О.Хашимов, Х.Дустмухаммад, раскрывается связь образа этого города с национальной идентичностью, духовным пробуждением и духовным наследием. Анализируя образ Самарканда в современном художественном мышлении, исследование обосновывает его значение как уникального духовного феномена в мировом культурном пространстве.

Kirish. Samarqand – insoniyat tarixining eng qadimiy sivilizatsiya o‘choqlaridan biri bo‘lib, asrlar davomida Sharq va G‘arb madaniyatlarini bog‘lovchi buyuk ma‘naviy markaz sifatida e‘tirof etilgan. Uning boy tarixi, me‘moriy obidalari, ilm-fan, din va madaniyatdagi o‘rni nafaqat tarixchilar, balki yozuvchilar, faylasuflar va shoirlar uchun ham bitmas-tuganmas ilhom manbai bo‘lib kelgan. Ayniqsa, zamonaviy adabiyotda Samarqand obrazining ramziy va falsafiy talqinlari o‘ziga xos yangicha ma‘no kasb etmoqda. Bu obraz orqali yozuvchilar insoniyatning ruhiy uyg‘onishi, tarixiy xotira, milliy o‘zlik va umuminsoniy qadriyatlar o‘rtasidagi bog‘liqlikni badiiy shaklda ifodalashga intiladilar.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi. Zamonaviy xorijiy va o‘zbek adabiyotida Samarqand obrazi masalasi bo‘yicha ilmiy manbalar, adabiy tahlillar va madaniy tadqiqotlar turli yo‘nalishlarda olib borilgan. Xorij adabiyotshunosligida Samarqand ko‘pincha Sharq sivilizatsiyasining timsoli, qadimiy donishmandlik va ruhiy uyg‘onish manbai sifatida talqin etiladi. Amin Maaloufning “Samarqand” romani bu yo‘nalishdagi eng mashhur asarlardan bo‘lib, unda shahar nafaqat tarixiy makon, balki inson tafakkurining cheksizligi, ilm va muhabbat uyg‘unligining badiiy ifodasiga aylangan. Shuningdek, Orxan Pamuk va Paolo Coelho kabi yozuvchilar ijodida ham Samarqand obrazining ramziy-falsafiy qirralari turlicha talqin etiladi.

O‘zbek adabiyotida esa Samarqand milliy g‘urur, tarixiy xotira va ma‘naviy merosning badiiy timsoli sifatida yoritiladi. Erkin Vohidovning she‘riy merosida bu shahar qadimiy donishmandlik va ma‘rifat ramzi bo‘lsa, Odil Yoqubov va Xurshid Do‘stmuhammad asarlarida Samarqand o‘zlikni anglash, tarix bilan zamon o‘rtasidagi ruhiy bog‘liqlikni aks ettiradi. Tadqiqotchilar M.Qo‘shjonov, A.Rasulov, S.Mamajonova kabi adabiyotshunoslar o‘z ishlarida Samarqandning o‘zbek milliy badiiy tafakkuridagi o‘rnini tahlil qilganlar. Ushbu manbalar tahlili Samarqand obrazining zamonaviy adabiyotda tarixiy, estetik va falsafiy ramz sifatidagi universal ahamiyatini ko‘rsatadi.

Mavzuni yoritish metodologiyasi. Ushbu tadqiqotning metodologiyasi qiyosiy-adabiy, tarixiy-tipologik va tahliliy yondashuvlarga asoslanadi. Avvalo, xorijiy va o‘zbek adabiyotidagi

Samarqand obrazining badiiy, falsafiy hamda ramziy talqinlari qiyosiy tahlil qilinadi. Tarixiy-tipologik usul orqali Samarqandning turli davrlarda adabiy timsol sifatida o'zgarishi, milliy va jahon adabiy tafakkuridagi o'rni aniqlanadi. Semantik tahlil orqali shahar obrazining ma'naviy, madaniy va estetik mazmun qatlamlari ochib beriladi. Shuningdek, intertekstual yondashuv asosida asarlardagi tarixiy xotira, milliy o'zlik va global madaniyat o'rtasidagi uyg'unlik aniqlanib, Samarqandning zamonaviy badiiy tafakkurdagi ma'naviy fenomen sifatidagi mohiyati yoritiladi.

Xorijiy adabiyotda Samarqand ko'pincha "Sharq donishmandligi va sirli ma'naviyat" timsoli sifatida talqin etiladi. Amin Maaloufning "Samarqand" romani, Orxan Pamukning "Istanbul" asari yoki Jorj Klodelning she'riy tasvirlarida bu shahar inson tafakkurining cheksizligiga, tarix va ruhiyat uyg'unligiga ishora qiladi. O'zbek adabiyotida esa Samarqand milliy g'urur, tarixiy xotira va ma'naviy uyg'unishning ramzi sifatida namoyon bo'ladi. Erkin Vohidov, Odil Yoqubov, Omon Muxtor, Xurshid Do'stmuhammad kabi adiblar ijodida shahar obrazi orqali o'zlikni anglash, tarixiy o'tganlikni zamonaviy tafakkur bilan bog'lash jarayoni aks etadi. Mavzuning dolzarbligi shundaki, Samarqand obrazi bugungi globallashuv sharoitida milliy va umuminsoniy qadriyatlar o'rtasidagi uyg'unlikni anglash, tarixiy xotira va madaniy identitetni mustahkamlashda muhim falsafiy-estetik ahamiyat kasb etadi. Shu bois mazkur tadqiqot zamonaviy xorijiy va o'zbek adabiyotidagi Samarqand obrazini qiyosiy tahlil asosida o'rganishni maqsad qiladi.

Tahlil va natijalar. Samarqand – insoniyat sivilizatsiyasi tarixida o'chmas iz qoldirgan, o'zining madaniy, ilmiy va ma'naviy salohiyati bilan nafaqat O'zbekiston, balki butun insoniyat tafakkurida ramziy o'rin tutgan shahar hisoblanadi. Bu qadimiy maskan ko'p asrlik adabiyotda ilhom manbai, estetik timsol, tarixiy xotira va milliy o'zlikning badiiy ifodasi sifatida namoyon bo'lgan. Zamonaviy o'zbek adabiyotida Samarqand obrazi shunchaki joy yoki tarixiy makon emas, balki ruhiy-falsafiy mazmunga ega, inson va jamiyat o'rtasidagi ma'naviy bog'liqlikni ifoda etuvchi badiiy konsepsiyadir.

Samarqand obrazining zamonaviy o'zbek adabiyotidagi o'rni, badiiy-falsafiy talqini, tarixiy xotira bilan zamonaviylik o'rtasidagi uyg'unligi tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi — adabiyotda Samarqandning estetik va ma'naviy talqinini aniqlash, yozuvchilar ijodida bu obraz qanday funksional va ramziy vazifani bajarishini ko'rsatishdan iborat. Samarqand obrazining shakllanishi qadimgi manbalardan boshlanadi. Sharq mumtoz adabiyotida bu shahar "jahonning ziynati", "ilmlar beshigi", "osmonning yerda in'ikosi" sifatida tasvirlangan. Alisher Navoiy

“Saddi Iskandariy”da Iskandar shahrini qurishda Samarqand timsoli orqali ilm va adolat g‘oyalarini yoritgan [1].

Zahiriddin Bobur esa o‘z “Boburnoma”sida Samarqandni siyosiy qudrat va go‘zallik uyg‘unligining ramzi sifatida madh etgan. Zahiriddin Muhammad Bobur o‘zining mashhur “Boburnoma” asarida Samarqand shahriga alohida mehr va ehtirom bilan ta’rif beradi. U Samarqandni Sharqning eng go‘zal, tarixiy va madaniy jihatdan yuksak shaharlaridan biri sifatida tasvirlab, uni ilm-fan, madaniyat va san’at markazi deb ataydi. Bobur Samarqandni “bu dunyoda shunday bir shahar yo‘qki, uning kabi obod, fayzli va orasta bo‘lsin”[2] deya e’tirof etadi. U shaharni Movarounnahrning yuragi, Temuriylar saltanatining markazi sifatida ulug‘laydi, uning me’morchiligi, bozorlarining gavjumligi, xalqining madaniyati va ziyolilarining bilimdonligi haqida faxr bilan yozadi. Bobur, ayniqsa, Registon, Bibixonim masjidi, Shohi Zinda majmuasi kabi yodgorliklarning beqiyos go‘zalligini ta’riflab, ularni Sharq me’morchilik san’atining durdonalari sifatida e’tirof etadi. Shuningdek, u Samarqandning tabiati, iqlimi, bog‘lari va suvlarining shirinligini ham maqtoov bilan tilga oladi. Bobur uchun Samarqand nafaqat siyosiy markaz, balki ma’naviyat va ilmiy tafakkur maskani, shoir va olimlar uchun ilhom manbai bo‘lgan. Shu bois “Boburnoma”da Samarqand obrazi — go‘zallik, tarixiy ulug‘lik va ruhiy poklikning ramzi sifatida tasvirlanadi.

Yevropa adabiyotida ham Samarqand timsoli “Sharqning yuragi” sifatida namoyon bo‘lgan. Jorj Bayron, Monteske, Jozef Kessel kabi yozuvchilar Samarqandni sivilizatsiyalar chorrahasi, tarix va ilohiylik tutashgan makon sifatida talqin etganlar. Ayniqsa, Amin Maaloufning “Samarqand” romani orqali bu obraz global adabiy kontekstda yangicha talqin topdi: u yerda Samarqand — ilm, muhabbat va ozodlik orzularining timsoli sifatida namoyon bo‘ladi. Amin Maaloufning mashhur “Samarqand” romani (1988) jahon adabiyotida Samarqand shahrining eng chuqur va ramziy talqinlaridan biridir. Asarda Samarqand nafaqat geografik joy, balki Sharq tafakkurining yuragi, ruhiy uyg‘onish va ma’naviy izlanish timsoli sifatida tasvirlanadi. Maalouf Samarqandni tarix, muhabbat, fan va ozodlik g‘oyalari tutashgan manzil sifatida talqin etadi. Roman voqealari tarixiy haqiqat bilan badiiy to‘qimaning uyg‘unligida kechadi: Nizomulmuluk, Hasan Sabbah va Umar Xayyom o‘rtasidagi falsafiy bahslar orqali Maalouf o‘sha davrning siyosiy va diniy murakkabliklarini yoritadi. Samarqand bu bahslar fonida ezgulik va fan, e’tiqod va tafakkur to‘qnashuvining timsoli sifatida gavdalanadi. Amin Maalouf uchun Samarqand – bu insoniyatning ruhiy uyg‘onish poytaxti, madaniyatlararo muloqot va umuminsoniy qadriyatlarning uyg‘unlik markazidir. Shu bois “Samarqand” romani faqat tarixiy asar emas[7], balki Sharq

ma'naviyati, inson tafakkuri va muhabbat falsafasining badiiy manifesti sifatida jahon adabiyotida o'chmas iz qoldirgan.

Oybekning "Navoiy" romanida Samarqand ilm va adolat timsoli bo'lib, inson tafakkuri va ma'naviy barkamollik manbai sifatida ifodalanadi. Shu bilan birga, o'tgan davr shon-shuhratini zamonaviy davrning sotsialistik g'oyalari bilan uyg'unlashtirish tendensiyasi seziladi. Samarqand obrazi alohida tarixiy va ma'naviy mazmunga ega. Asarda Samarqand XV asrda Movarounnahrning siyosiy, ilmiy va madaniy markazi sifatida tasvirlanadi. Oybek bu shaharni nafaqat tarixiy voqealar manzili, balki Sharq uyg'onish davrining ma'rifat va tafakkur markazi sifatida yoritadi.

Romanda Alisher Navoiyning hayot yo'li, uning zamondoshlari bilan aloqalari, Husayn Boyqaro saroyidagi faoliyati bilan bir qatorda, Samarqand Temuriylar davlati siyosiy sahnasida muhim o'rin tutgan shahar sifatida tilga olinadi. Oybek Samarqandni ilm, san'at va adabiyot gullab-yashnagan muhit, buyuk allomalar, shoirlar, me'morlar va olimlar faoliyat yuritgan markaz sifatida tasvirlaydi [3]. Shahar obrazida u ilm-fan, tafakkur va go'zallik uyg'unligini ko'rsatadi. Ayniqsa, Samarqanddagi Ulug'bek madrasasi va uning ilmiy maktabi Oybek tasvirida o'sha davr Sharq tafakkurining cho'qqisi sifatida namoyon bo'ladi. Oybek uchun Samarqand – bu Navoiy va uning zamondoshlari orzu qilgan adolatli, ilmparvar va ma'rifatli jamiyatning ramzidir. Shu bois, "Navoiy" romanida Samarqand shunchaki tarixiy joy emas, balki ma'naviy uyg'onish, ilm va go'zallik timsoli bo'lib gavdalanadi. Oybekning badiiy nigohida Samarqand o'zbek milliy ma'naviyatining ildizlari, inson tafakkurining yuksaklik sari intilishi bilan uzviy bog'langan muqaddas shahar sifatida talqin etiladi.

Mustaqillikdan keyingi o'zbek adabiyotida Samarqand obrazi yangi falsafiy va ruhiy mazmunga ega bo'ldi. Endi bu shahar milliy uyg'onish, tarixiy xotira va ma'naviy o'zlikni anglashning markaziy ramziga aylandi. Xurshid Davronning "Samarqand xayoli" she'rida shahar timsoli orqali vaqt va abadiyat, inson va tarix o'rtasidagi falsafiy bog'liqlik yoritiladi: "Samarqand, senga kirgan har ko'z yoshda o'tgan asrlarning sukunati bor" [4].

Ulug'bek Hamdamning "Boqiy darvozalar" romanida Samarqand insonning ruhiy izlanishlari, o'zlikni topish yo'lidagi manzili sifatida gavdalanadi [5]. Shahar bu yerda "axloqiy uyg'onish"ning ramzi, milliy ruh va ma'naviyat qaytishining metaforasiga aylanadi.

Erkin A'zamning "Usta G'iyos" hikoyasida Samarqand hayotning davomiyligi, mehnat va ijodning abadiyat bilan bog'liqligi nuqtai nazaridan talqin qilinadi. Shunday qilib, zamonaviy o'zbek adabiyotida Samarqand obrazi tarixiy xotira va zamonaviylik o'rtasidagi falsafiy ko'prik sifatida mustahkam o'rin egalladi [6]. Samarqand obrazi adabiyotda nafaqat geografik, balki ruhiy,

falsafiy, va estetik makon sifatida ifodalanadi. U insoniyat xotirasi, vaqtning oqimi va abadiyatning badiiy belgisi sifatida tahlil qilinadi. Zamonaviy yozuvchilarda Samarqand – “ruhning vatani”, “ma’naviyatning makoni” va “barkamollik timsoli”. Shahar orqali muallif inson va jamiyat o’rtasidagi uzviy aloqani, tarix bilan zamon o’rtasidagi muloqotni ko’rsatadi. Shu jihatdan, Samarqand obrazining falsafiy mohiyati “o’tmish – hozir – kelajak” triadasi orqali anglanadi.

Bu jarayonda Samarqand – insoniyatni birlashtiruvchi madaniyatlar makoni sifatida namoyon bo’ladi. Shu bois zamonaviy adabiyotda u faqat o’zbek milliy obraz emas, balki umuminsoniy timsolga aylanadi. Samarqand obrazining badiiy tuzilishida ramz, metafora, alluziya, toponimik timsollar muhim rol o’ynaydi[8]. Shahar ko’pincha “ko’hna osmon”, “yulduzlar shahri”, “abadiyat minorasi” kabi badiiy birikmalar orqali ifodalanadi.

Xurshid Davron she’riyatida Samarqand — “sokin mozorlar” va “yulduzli minora”lar orqali vaqtning sirli oqimi sifatida tasvirlanadi. Bu uslub poetik obrazni metafizik darajaga ko’taradi: shahar endi ruhiy tajriba maydoniga aylanadi. Boshqa tomondan, zamonaviy prozada Samarqandning real hayoti, odamlari, bozorlari, ularning orzulari orqali shahar “tirik organizm”[9] sifatida tasvirlanadi. Bu orqali mualliflar o’tmish va hozirgi zamon o’rtasidagi ma’naviy aloqani jonlantiradilar.

Zamonaviy adabiyotda Samarqand obrazi milliy g’urur, tarixiy xotira va insoniyatning umumiy madaniy merosi o’rtasidagi bog’lovchi zanjir sifatida namoyon bo’ladi [10]. Bu obrazda o’zbek milliy tafakkurining falsafiy asoslari, shuningdek, insoniyatga xos ruhiy qadriyatlar mujassam. Samarqandning poetik obrazida “yod etish” va “yangilanish” g’oyasi uyg’unlashadi. Bu shahar zamonaviy yozuvchilar uchun o’zligini anglash, tarixdan saboq olish va kelajakni ma’naviy mazmunda qurish manbai sifatida xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, birinchidan, Samarqand obrazi zamonaviy xorijiy va o’zbek adabiyotida tarixiy xotira va madaniy meros timsoli sifatida talqin qilinadi. U insoniyat tafakkurining uzluksizligi, madaniyatlararo muloqot va ma’naviy uyg’unish g’oyalarini ifodalaydi. Shahar obrazi orqali yozuvchilar milliy o’zlik va umuminsoniy qadriyatlar o’rtasidagi uyg’unlikni badiiy tarzda yoritadilar.

Ikkinchidan, xorijiy adabiyotda Samarqand obrazi ko’proq Sharq falsafasi, donishmandlik va ruhiy chuqurlik timsoli sifatida gavdalanadi. Amin Maalouf, Orxan Pamuk kabi yozuvchilar bu obraz orqali tarix va zamon, muhabbat va ezgulik o’rtasidagi dialektik bog’liqlikni ochib beradilar, natijada Samarqand umuminsoniy tafakkur markaziga aylanadi.

Uchinchidan, o'zbek adabiyotida Samarqand obrazi milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotira va ma'naviy uyg'onishning badiiy ifodasiga aylanadi. Erkin Vohidov, Omon Muxtor, Xurshid Do'stmuhammad kabi ijodkorlar asarlarida Samarqand o'zbek xalqining tarixiy g'ururi va ma'naviy poydevorini aks ettiruvchi obraz sifatida talqin qilinadi.

To'rtinchidan, Samarqand obrazining zamonaviy adabiyotdagi tahlili uning estetik, falsafiy va sotsiokulturologik qatlamlarini yoritishga imkon beradi. U nafaqat tarixiy shahar, balki insoniyat tafakkurining metaforik markazi sifatida talqin qilinadi. Shu jihatdan, Samarqand badiiy tafakkurda ma'naviy uyg'onishning universal ramziga aylangan.

Beshinchidan, tadqiqot natijalari Samarqand obrazining adabiyotdagi talqini milliy madaniyatlararo muloqotni mustahkamlashga xizmat qilishini ko'rsatadi. Bu obraz o'tmish bilan hozirgi zamon o'rtasida ruhiy ko'pri bo'lib, global adabiyotda Sharqona ma'naviyat, ezgulik va tarixiy xotiraning abadiy timsoliga aylangan.

Zamonaviy o'zbek adabiyotida Samarqand obrazi milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotirani qayta jonlantirish va umuminsoniy qadriyatlarni estetik shaklda ifodalash vositasi sifatida yuksak badiiy ahamiyat kasb etadi. Bu obrazning zamonaviy talqini shaharni tarixiy maskan emas, balki insoniyat tafakkurining ruhiy markaziga aylantiradi. Yozuvchilar Samarqand orqali nafaqat o'z xalqining, balki butun insoniyatning ma'naviy uyg'onish g'oyalarini ifodalaydilar. Shahar obrazi, shu tariqa, zamonaviy adabiyotda o'tgan asrlar bilan bugungi kunni bog'lovchi falsafiy ko'pri, badiiy va ruhiy uyg'unlik timsoliga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Alisher Navoiy. Saddi Iskandariy. – Toshkent.: “G‘.G‘ulom nomidagi NMIU”, 2006. – B.148.
2. Zahiriddin Muhammad Bobur Boburnoma. – Toshkent: “Yangi asr avlodi”, 2018. – B.93.
3. Muso Toshmuhammad o'g'li Oybek. Navoiy romani. – Toshkent.: “Yangi asr avlodi”, 2019. – B.45-46..
4. Xurshid Davron. Samarqand xayoli. – Toshkent: “Yangi asr avlodi”, 2003. –B.12-13.
5. Ulug'bek Hamdam. Boqiy darvozalar. – Toshkent.: “Sharq”, 2010. – B.226.
6. Erkin A'zam. Hikoyalar. – Toshkent.: “Yangi asr avlodi”, 2018.
7. Maalouf, Amin. Samarqand. – Parij.: “Grasset”, 1988. – 435 p.
8. Qodirov, A. “Zamonaviy o'zbek adabiyotida tarixiy shahar obrazlari poetikasi” // O'zbek tili va adabiyoti, №3, 2021.

9. Karimova, M. “Samarqand — milliy xotira va estetik makon sifatida” // Adabiy tanqid, №2, 2022.
10. To‘xtasinov, B. Milliy adabiyot va tarixiy xotira muammolari. – Toshkent.: “Fan”, 2020. – B.19-26.